

Габріела Похоата, доктор філософії, професор,
факультет судових та адміністративних наук,
Християнський університет «Димитрій Кантемир», м. Бухарест, Румунія
e-mail: gabriela_pohoata@yahoo.com

МОЖЛИВИЙ ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО СЬОГОДНІШНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ¹

Нещастя нашої епохи полягає в надлишку науки
та в забутті існування й потаємності.

Сорен К'єркегор [1]

Дослідження спрямовано на аналіз взаємозв'язку між інтелектуальним розвитком людини і вдосконаленням сучасних технологій, з метою визначення межі їх взаємного впливу. Вихідною передумовою визнається, що трансдисциплінарний підхід, вдаючись до фундаментальних основ, здатен сформулювати уявлення як про поточну технологічну реальність, так і про її перспективи. Звернення до філософії заради розуміння симбіозу людини й технологій зумовлене необхідністю пошуку підґрунтя інтелектуального прогресу людини, що не застрахований від непереборних труднощів і небажаних наслідків.

Ключові слова: *технологія, розум, свідомість, філософія, інтуїція, сучасна людина, наука.*

Постановка проблеми. Філософський аналіз сучасної технологічної реальності не може уникнути проблематизації ставлення людини до знань у межах власної свідомості, власного розуму. Людське мислення у своєму підйомі до істини завжди породжує обмеження, подолання яких неминуче призводить до рішень в апоретичному ключі. Справжнє знання передбачає перенаправлення науки й переорієнтацію інтелектуальної перспективи з «технічних» на «нетехнічні» проблеми, так що в певний момент, після миті раптового просвітлення (як каже Платон у Листі VII), повністю пробуджений розум буде здатний охопити єдиними обіймами всю реальність [2, р. 76]. Роль трансдисциплінарності полягає в тому, щоб забезпечити одночасну наявність у сучасної людини суб'єктивної об'єктивності науки та об'єктивної суб'єктивності досвіду [3, р. 143] та поставити людину на перехрестя наукової

¹ Цей текст спочатку було опубліковано англійською мовою як редакційну статтю. *Cogito : Multidisciplinary Research Journal*, 2022, Vol. 14, Issue 2.

чесності й пафосу традиції. Аналізуючи принцип об'єктивації, характерний для сучасної науки, Шредінгер зауважив: «Науковий світ об'єктивувався настільки одіозно, що це усунуло його духовність та безпосередні відчуття і що сучасна наука, заснована на об'єктивації, втратила можливість адекватного розуміння предмета знання» [4, р. 149]. Найвидатніші вчені дотримуються тези про те, що «поступове віддалення від зовнішнього світу – це ціна, сплачена за те, щоб дізнатися щось про цей світ». До того ж самого тематичного реєстру належить твердження Шредінгера, згідно з яким «витіснення суб'єкта пізнання з образу об'єктивного світу – це висока ціна, яку ми заплатили за те, щоб образ був цілком задовільний» [4, р. 149]. Давній заклик філософії «Пізнай себе!», здається, вже не має сенсу зараз, коли нейронаука навчає тому, що люди насправді не мають власного *Я*. Це красномовно доводять експерименти, проведені на мозку, доводячи, що кожен з нас є сукупністю психічних і нервових феноменів, які виростили на фізіологічному ґрунті. Коротше кажучи, ми – «щось», яке вважає себе «кимось». «Ми є самодостатніми, природними системами обробки інформації, що виникли у процесі біологічної еволюції на цій планеті. Я – це інструмент, який еволюціонував заради контролю та прогнозування власної поведінки та розуміння поведінки інших. Кожен з нас живе своїм свідомим життям у своєму власному тунелі *Ego*, не безпосередньо контактуючи із зовнішньою реальністю, але володіючи внутрішньою перспективою першої особи» [5].

Сучасна епістемологія та новітні технології. Сучасна філософія Англії і Франції, як у ній і зазначено, починається з проблеми методу [6]. У Новий час домінантною філософією була гносеологія, або філософія науки. У цьому сенсі науковий і філософський внесок Рене Декарта має вирішальне значення для подальшого розвитку сучасної науки. Розвиваючи свій метод, Декарт хотів створити процедуру, здатну забезпечити шукача істини чітким і ясним знанням, яке було б цілком істинним та безсумнівним [7, р. 122]. Для Декарта «чіткі та ясні частини» присутні в усьому, і це дає право відносити певну річ до галузі чистої математики [8, р. 20]. Декарт – той, хто запровадив систематичне та рівномірне використання символів у математиці та природничих науках. Використовувані сьогодні математичні та фізичні позначення є декартовими.

Йому наслідували вчені XVII–XVIII ст., з яких варто пригадати Галілео Галілея, а також Ісаака Ньютона з його програмою математизації (рівняння) законів природи. Проте лейбніцівський проєкт розроблення універсальної символічної мови виявився найбільш послідовним і був продовжений наприкінці XIX ст. в межах *ідеографії* Фреге, а пізніше – у другій половині XX ст. з появою інформатики та електронних обчислювальних машин. Дійсно, сучасна інформатика бере свій початок у теоретичних проєктах і практичних

досягненнях Лейбніца. Іон Везеану стверджує: «Лейбніц є засновником інформатики» [9, р. 381–419]. Саме він відкриває абсолютно необхідне для роботи комп'ютерів двійкове числення (0.1) разом із китайським рукописом, довіреним ченцем-єзуїтом, а зовсім не Жорж Буль, як стверджує офіційна історіографія [10, р. 279–280]. Таке обчислення здавалося вченим того часу нерозбірливим, але Лейбніцу вдалося довести, що це арифметичне обчислення в бінарній нумерації; ба, більше, він отримує теоретичне обґрунтування та практичне його застосування, відповідно до проєкту *універсальної лінгвістичної характеристики*. Використовуючи універсальну формальну мову, Лейбніц ставить перед собою дві мети: формалізувати філософську та наукову мову так, щоб ми могли «усунути неоднозначність природних мов і обчислити сенс за допомогою понять» [11, р. 278, 574]. Таким чином, наукові дискурси стали б «сліпими, ефективними, визначеними та загальнодоступними». Ідеться про ідею «сліпого мислення, пов'язаного з науковим мисленням», яку передбачав Лейбніц.

Дійсно, мислення в точних науках, обчислювальне, алгоритмічне мислення, яке використовує повторювані формули, є сліпим, тому що ми можемо ефективно використовувати його, насправді не розуміючи, як воно працює. Звідси і побудова деяких обчислювальних машин¹. Отже, ми можемо спостерігати, як у моделях алгебраїчних обчислень за допомогою рекурентних формул можна отримати точні, визначені результати. Це те, що відбувається в наші дні, коли кожен може використовувати комп'ютер для отримання видатних результатів, не маючи уявлення про комп'ютерне програмування чи електроніку. Ідея Лейбніца полягала в тому, що в такий спосіб ми можемо скористатися дуже потужними інструментами, не обов'язково знаючи, як вони працюють всередині. Завдяки науковому «сліпому мисленню» ми досягаємо надзвичайної технічної ефективності. Це можливо завдяки символічній формалізації мови. Проєкт Лейбніца набув також практичного застосування; він був реалізований у багатьох технічних і наукових галузях. Те, що визнавалося можливим на формальному рівні, було оновлено і втілено на технічному рівні: теорія та практика [12, р. 55]. Як показує дослідження роботи Лейбніца, його філософія обертається навколо двох тісно пов'язаних концепцій, а саме: концепції універсального *символізму* та концепції *розрахунку* розуму. Сьогоднішні математичні назви та сучасна символічна логіка походять від цього. Раціональне числення Лейбніца містить зародки логічної машини, машини расонатрікс, так само як арифметичні обчислення поетапно використовували засоби від таблиці й обчислювальної машини до сучасних надшвидких інформаційних технологій [13, р. 459–460].

¹ Обчислювальна машина Лейбніца була описана в 1710 р. в *Miscellanea Beronilenesia ad Incrementum Scientiarum*, 1710–1743: машина зберігається в Ганноверській бібліотеці.

З часів дисертації Лейбніца про комбінаторне мистецтво (*Dissertatio de arte combinatoria, 1666*) його пошуки *scientia generalis* перепліталися з пошуками *mathesis universalis*, заради досягнення особливого підходу до здобуття знань за допомогою загальних правил та універсальної «символічної мови», правильно дібраної для будь-якої галузі, проблематики або концепції. Розвитком логічного обчислення і «універсальної функції» зумовлені побоювання автора з приводу їх застосування; красномовним прикладом є калькулятор (перший, електричний або автоматичний калькулятор, але не електронний). Є свідчення, що Лейбніц подарував китайському імператору Кансі (з династії Цин) таку машину (яку, на жаль, так і не було знайдено!), в її основі лежав принцип роботи, що ґрунтувався на «китайських концепціях», вигравіруваних латинськими літерами [14, р. 244, 246]. Це означало, що «такі машини не обов'язково мали вироблятися в Європі; вони могли б бути побудовані в Китаї, але в будь-якому випадку за європейською моделлю» [14, р. 247]. Однак це не має нічого спільного з ідеєю «*ars invendiendi*», загалом з проектом «універсальний розрахунок», який включає «концептуальний аналіз», що поєднує комбінаторику з інноваціями: «якщо метою *ars invendiendi* є лише розрахунок, то загальною рисою *ars demonstrandi* є аналіз та синтез для логіки та математики» [15, р. 63]. Насправді мрія Лейбніца про «приведення теоретичних і практичних проблем до неподільної систематизованої єдності» передбачає розуміння науки в подвійному аспекті, а саме як теорії та практики, що відповідає його девізу «*Theoria cum Praxis*», а також типовому лейбніцевському методу об'єднання теорії та практики [16, р. 129–130]. Існують кілька аргументів, які дають нам право вважати, що Лейбніц, безсумнівно, є засновником інформатики, його теоретична концепція мовчазно сприймається сучасними вченими в галузі інформатики.

Людський розум між наукою та технологією. Перший крок в аналізі цього взаємозв'язку передбачає визнання відмінності між *розумінням* як ментальною якістю й *обчислюваністю*, а також тим, що не є і не може бути обчислено взагалі. Усе, що можуть зробити калькулятори, – це обчислити (саме так їх було запрограмовано). Навіть коли б ми розглянули ідеалізований калькулятор, який називається машиною Тьюринга (відрізняється від звичайного електронного калькулятора тим, що має необмежений простір для зберігання інформації і може запускати процес обчислення нескінченно, не роблячи помилок і не зношуючись), та дали б йому завдання, наприклад, знайти непарне число, яке є сумою двох парних чисел, то воно буде обчислюватися нескінченно. Комп'ютер не має розуміння, яке не може бути просто питанням обчислення. Розуміння передбачає певний тип свідомості. *Штучний інтелект, на відміну від природного інтелекту, не має емоцій і свідомості.* Інакше кажучи, звичайне виконання алгоритму, навіть якщо його виконано успішно,

саме по собі не означає, що відбулося розуміння будь-якого роду. Свідоме розуміння виконує те, що не може бути виконане жодною обчислювальною системою, проте, природно, поведінка мозку значною мірою є випадковою. Як почуття, пов'язані зі свідомістю (щастя, біль, любов, воля, розуміння тощо), можуть бути частиною обчислювальної картини? Роджер Пенроуз стверджує, що незліченні аспекти свідомості можуть бути дещо пов'язаними з квантовою механікою, а фізичний світ знаходить своє відображення в світі математики Платона [17, р. 78]. Таким чином, ми приходимо до платонічної точки зору, де математичні поняття та істини існують у власному світі, без часу та без фізичного простору [18, р. 217]. Отже, розуміння відбувається за допомогою необчислювальної діяльності розуму і мозку. Автор книги «Тіні розуму» Пенроуз стверджує, що розумові здібності повинні бути вище того, що є обчислювальним. Відштовхуючись від теорем Геделя, Пенроуз показує, що в свідомому мисленні існує необчислювальна активність, діяльність, яка суперечить тому факту, ніби будь-який стан свідомості, будь-яким чином викликаний діяльністю мозку, є результатом дії обчислення. З цієї точки зору, математичне розуміння не може бути зведено до сліпого обчислення. «Усе, що ми робимо з нашим мозком або нашою свідомістю, коли ми розуміємо математику, відрізняється від усього, що ми можемо отримати за допомогою калькулятора» [17, р. 78–92]. Таким чином, у математиці ми знаходимо найяскравіші докази того, що є щось, що не може бути зведено до обчислення.

Теореми Геделя доводять: те, що доступно математикам – і насправді всім, хто може логічно мислити з розумінням та уявою, – перебуває десь вище за все і може бути формалізовано як набір правил. Правила іноді можуть частково замінити розуміння, але вони ніколи не зможуть замінити його повністю. Ми аналізуємо менш поширений аргумент стосовно того, що в математиці спосіб дістатися істини є неалгоритмічним, що передбачає як інтуїцію, так і розуміння, адже наш процес мислення не може мати повністю алгоритмічний характер. Інакше кажучи, ми можемо мати доступ до істини, але не мати можливості її довести. «Поняття математичної істини виходить за межі всієї концепції формалізму. Математична істина має абсолютний і даний Богом характер» [19, р. 127]. Аргументи Пенроуза, який наслідує Геделю, ведуть до спостереження, що істотним компонентом у розумінні математичної істини є сама людська свідомість, яка фактично є арбітром ідей. Крім того, не можна говорити про повний переклад інтуїції на будь-яку мову. «Формалізація без осаду досконалої інтуїції в певний момент стає неможливою» [20].

Насправді, «текстура реальності» повинна сприйматися згідно з ідеєю, що математична інтуїція – це та, яка відкриває вікно в основи світу. Розум має доступ до нематеріальних реалій, і ми змушені визнати, що цим він відрізняється від мозку (про це свідчить їх характер доказів), однак до цього дискур-

су про взаємозв'язок «розум – мозок» слід підходити з логіко-математичної точки зору. Інакше кажучи, те, що відбувається в нашій свідомості, ніколи не можна пояснити фізикалістською мовою. Можна сказати, що на шляху стандартизації людського мислення існує своєрідний «трансцендентний бар'єр»¹, який змушує нас визнати, що завжди щось вислизає від нашого знання, яким би досконалим воно не було. Штучний інтелект не є здатним вловити сенс існування, що міститься всередині людини, чим зумовлена потреба людини в метафізиці, прагнення її до досконалості, а Абсолют, своєю чергою, не може бути запрограмований навіть найпотужнішим комп'ютером у світі.

Абсолютизація сучасних технологій і втрата людської свободи. Ми живемо в надінформаційному суспільстві. Представники віденської школи підтримують ідею про те, що технологія – це інструмент щодо людини, а не навпаки. Технологією необхідно керувати в тому сенсі, що вона приносить додаткову цінність, підвищує комфорт, але, якщо межі відданості технологіям перевищено, людські можливості зводяться нанівець. Можна також стверджувати, що технології відточують наші навички, поки ті не атрофуються. Пам'ять людини ослабла, так само, як і увага та ін. Сьогодні мислення людини, і особливо мислення молоді, піддається глибокому впливу як свідомих, так і не-свідомих маніпуляцій, оскільки переробляє безліч інформації, яка не має нічого спільного з істиною та об'єктивністю в науці. Психіка молодих людей схильна до тривоги, депресії, навіть деяких форм аутизму. Шкоди завдає не сама технологія, а те, як вона використовується, перетворюючись із засобу на мету.

Через залежність від сучасних технологій, свобода людини пригнічується, що впливає на її звичайну операційну етику. Сучасна людина рухається швидше, ніж передбачено природою, і хоче знайти Абсолют не через процес «діалектичного сходження» [21], а у прагматичний, швидкий, технічний спосіб, перед комп'ютером, здійснюючи найбільшу плутанину й екзистенційну помилку. Ми живемо у прогресивному й демократичному світі, який, однак, перебуває в залежності від свого роду технологічної диктатури. Усе засновано на технологіях. Ви не можете розвиватися в будь-якій галузі, не оволодівши деякими мінімальними навичками роботи з комп'ютером, айпадом, мобільним телефоном тощо. Життя сучасної людини триває в саду комп'ютерних наук. Але звідси до абсолютизації технології величезна відстань. Сучасні технології є необхідними, адже інакше науковий прогрес не можна було б пояснити, проте вони повинні залишатися лише засобом по-

¹ Синтагма з'являється в роботі Лучіана Благі (найвидатнішого румунського філософа міжвоєнного періоду), коли він пояснює у праці «Підйом острова», що людина не може пізнати Абсолют, оскільки Великий Анонім (його можна ототожнити з Богом) нав'язує трансцендентний бар'єр для людини, проте не на шляху знання взагалі, а лише на шляху Абсолютного знання.

легшення і модернізації людської діяльності. Абсолютизація сучасної технології може означати, що вона являє сенс самого існування, що було б жалюгідною помилкою. Надмірне використання технологій, посилення їхньої ролі для сучасної людини і для того, якою буде «людина майбутнього», призвели до, можливо, найбільшого «дефіциту буття» [22, р. 15] в історії людства. Сьогоднішня людина живе в «забутті буття» [23], вона віддалилася від себе і тих, хто її оточує.

Парадоксально, але, хоча в сучасної людини є найскладніші засоби спілкування, вона більш самотня, ніж будь-коли. Коли Фрідріх Ніцше писав: «Бог мертвий» [24], він не заперечував існування Бога, але попереджав про дефіцит буття, що вже характеризував час, у який він жив, і якимось чином передбачав пророчими видіннями нинішній світ, позбавлений раціональності, мудрості й моралі. Але філософи не вбивали Бога. Їхня робота була набагато тоншою: вони його концептуалізували. Дефіцит буття, що домінує в сучасному світі, який так сильно піддався спокусі передових технологій, насправді є природним дефіцитом людства в умовах дефіциту сенсу, богів, Логосу, істини та любові [22]. З цієї точки зору, сьогоднішня людина самотня і змушена йти на моральний та антропологічний ризик, до якого вона причетна через найбільшу помилку свого часу, у неї більше немає терпіння.

Замість висновків. Безсумнівно, науково-технічний прогрес сягнув неймовірних висот, що свідчить про розвиток мислення і творчих здібностей сучасної людини. Ніхто не може заперечувати дивовижні прояви людського інтелекту. Але ці показники піддаються кількісній оцінці з матеріальної точки зору, коли мова заходить про технологічний прогрес. Ми не можемо однаковою мірою говорити про моральний, духовний прогрес сучасної людини, для якої матеріальні цінності – понад усе, на шкоду духовним. Сьогоднішній світ абсолютно меркантилізований, заснований на матеріальних вигодах, швидко одержуваних завдяки технологіям, чи то комп'ютерним іграм, чи то простим маркетинговим прийомам, які не вимагають глибоких знань і вищої освіти. Кажуть, що для самореалізації достатньо лише технічних навичок та функціональної сторони інтелекту, і немає необхідності систематизовано проходити всі етапи наукового пізнання. Таке маніпулювання інтелектом молодих людей позбавлено будь-якої етики турботи, що в перспективі має призвести майбутні покоління до глухого пайдевичного кута.

Аналізуючи взаємозумовленість еволюції технологій і дефіциту моралі, що існують у сучасному світі, ми вводимо в дискурс економічну концепцію *альтернативних витрат*, що стосується не грошової вартості, але реальної, і виражає «виграш через втрату». У цьому випадку виграш забезпечується дивовижною продуктивністю технологій, які роблять наше життя простішим, але не обов'язково щасливішим, адже поки ми залежимо від мобільних

телефонів, соціальних мереж, айпаду, комп'ютера та ін., наша свобода є ілюзією. У нас складається враження, що ми вільні та щасливі через те, що не усвідомлюємо довгострокових негативних наслідків для нашого фізичного і особливо психічного здоров'я. Ми є свідками величезного стрибка людини в інтелектуальному розвитку, що має особливу значущість для сучасного суспільства гіперспоживання. Техніка та технології надали і продовжують надавати людині екзистенційну підтримку, особливо в стані «онтологічної нестабільності», породженої пандемією, що має планетарний ефект.

Є сумніви стосовно того, що людина майбутнього буде щасливішою, ніж вона є сьогодні. Так, аргументи, висунуті в тексті, дають можливість стверджувати, що внаслідок бажаного, але невідконтрольного технологічного розширення, людський розум нічим не може бути замінений, оскільки, незважаючи на прогрес наукових та філософських досліджень, він усе ще залишається загадкою. Невипадково Карл Ясперс зазначав: «Поки люди існують, вони ніколи не перестануть перемагати самих себе» [25]. Таке твердження покликане попередити нас про те, що найбільшим завоюванням людини залишається завоювання самої себе. Іншими словами, «антропологічні знання залишаються єдиним способом пізнання Всесвіту, тому що божественні таємниці приховано тільки в самовідчутті людини, в її самосвідомості... в свідомості людини полягає таємниця світу» [26, р. 68].

REFERENCES

1. Kierkegaard, S. (1999). *Philosophical Bits and Pieces*. Timișoara: Amarcord Publishing House.
2. Cornea, A. (1986). *Interpretation to Plato's Republic. Works. Vol. V*. Bucharest: The Scientific and Encyclopaedic Publishing House.
3. Nicolescu, B. (2002). *We, the Particle and the World / translated by V. Sporic*. Iași: Polirom Publishing House.
4. Schrodinger, E. (1980). *What is life? Spirit and Matter / translated by V. Efimov*. Bucharest: The Political Publishing House.
5. Metzinger, Th. (2015). *The Ego Tunnel. The Science of the Mind and the Myth of the Self*. Bucharest: Humanitas.
6. Negulescu, P. P. (1965). *The Problem of Knowledge. Selected Works. vol. I*. Bucharest: The Romanian Publishing House.
7. Descartes, R. (1990). *Discourse on the Method of Rightly Conducting One's Reason and of Seeking Truth in the Sciences / translated by Daniela Roventă-Frumușani and Alex. Boboc*. Bucharest: The Romanian Academy Publishing House.

8. Descartes, R. (1993). *Meditations on the First Philosophy in which the existence of God and the real difference between man's soul and body are demonstrated* / translated by Ion Papuc. Bucharest: Crater Publishing House.
9. Vezeanu, I. (2016). G. W. Leibniz – 300 years after his death. Leibniz – Communication, Knowledge, Language. *The Philosophy Journal LXIII*. Bucharest: The Romanian Academy Publishing House, 381–419.
10. Leibniz G. W. *De Progressione Dyadica*, Mars 15. Gerhardt Publishing House, 1679; *Mathematische Schriften*. III, B, 2–3. Couturat Publishing House, 1903. P. 228–234 [in English].
11. Leibniz G. W. (1903). *Lingua Universalis*, in *Philosophische Schriften*, VII, B, III, 4. Gerhardt Publishing House. *Opuscules et fragments inedits de Leibniz*. Couturat Publishing House.
12. Pohoată, G. (2017). *Metaphysics and Science in Leibniz's Work*. Bucharest: Prouniversitaria.
13. Timm, A. (1966). Leibniz im Vorfeld der Kybernetik. *Leibniz. Sein Leben-Sein Wirken-Sein Welt* / hrsg. von W. Totok und C. Haase, Hannover: Verlag fur Literatur und Zeitgeschehen.
14. Hsiung, W. (1988). Leibniz und Kong-His (Cam-hy). *Leibniz. Tradition und Aktualitat: V Internatonaler Leibniz-Kongress*. Vortrage II.
15. Benis-Sinaceur, H. (1988). L'Arts invendiendi aujourd'hui. *Leibniz. Tradition und Aktualitat: V Internationaler Leibniz-Kongress*. Vortrage II.
16. Cabanas, L. (1988). «L'ars invendiendi» chez Leibniz: une perfection vers la modernité. *Leibniz. Tradition und Aktualitat: V Internationaler Leibniz-Kongress*. Vortrage II [in French].
17. Penrose, R. (1999). *The Shadows of the Mind* / translated by Dana Jalobeanu. Bucharest: The Tehnical Publishing House.
18. Răileanu, D. (2010). *The Perspective of Philosophy. Transcendental Reality. A Fusion of Horizons of Theology, Philosophy*. Bucharest: Curtea veche Publishing House.
19. Penrose R. *The everyday human mind. The Shadows of the Mind* / translated by Dana Jalobeanu. Bucharest: The Tehnical Publishing House. 1999 [in English].
20. Hao, W. (1979). *Studies of Mathematical Logic* / translated by Sorin Vieru și Morgestein.
21. Platon, (1986). *The Republic. Book VII, The Myth of the Cave, Opere*. Vol. V. Bucharest: The Scientific and Encyclopaedic Publishing House.
22. Mitră, C. (2007). *The Offended Man*. Bucharest: Parallel 45 Publishing House.
23. Heidegger, M. (1982). *Letter On Humanism in The Origin of the Work of Art*. Bucharest: Univers Publishing House.
24. Nietzsche, Fr. (2006). *The Gay Science*. Bucharest: Humanitas Publishing House.
25. Jaspers, K. (1986). *Philosophical Texts*. Bucharest: The Political Publishing House.
26. Berdiaev, N. (1994). *Man Microcosm and Macrocosm. The Sense of Creation*. Bucharest: Humanitas Publishing House.
27. Leibniz, G. W. (1995). *Discours de metaphysique suivi de Monadologie* / preface, presentations et notes de L. Bouquiaux. Paris: Galimard.
28. Couturat, L. (1903). *Opuscules et fragments inedits de Leibniz*. Paris: Alcan.

Gabriela Pohoata, Professor PhD. Hab., the Faculty of Judicial and Administrative Sciences,
«Dimitrie Cantemir» Christian University, Bucharest, Romania

A POSSIBLE TRANSDISCIPLINARY APPROACH OF TODAY'S TECHNOLOGICAL EXPANSION

The current research work aims at analyzing the relationship between the intellectual development of the human being and the advancement of current technology, trying to identify the limits of this relationship. We start from the premise that the transdisciplinary approach, by making use of fundamentals, can provide an insight both into the current technological reality and its future perspectives. The recourse to philosophy to understand what is happening today with man in relation to technology is conferred by the need to seek the basis of this progress of human thought that is not immune to insurmountable difficulties and undesirable effects.

Keywords: *technology, mind, consciousness, philosophy, intuition, modern man, science.*

Габриэла Похоата, доктор философии, профессор,
факультет судебных и административных наук,
Христианский университет «Димитрий Кантемир», г. Бухарест, Румыния

ВОЗМОЖНОСТЬ ТРАНСДИСЦИПЛИНАРНОГО ПОДХОДА К СЕГОДНЯШНЕЙ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ЭКСПАНСИИ

Данное исследование направлено на анализ взаимосвязи между интеллектуальным развитием человека и усовершенствованием современных технологий, в целях определения перспективы их взаимного влияния. Исходной установкой признается, что трансдисциплинарный подход, исходя из фундаментальных основ, способен сформировать представление как о текущей технологической реальности, так и о ее развитии. Обращение к философии ради понимания симбиоза человека и технологий обусловлено также необходимостью поиска основ интеллектуального прогресса человека, который не застрахован от неустранимых трудностей и нежелательных последствий.

Ключевые слова: *технология, разум, сознание, философия, интуиция, современный человек, наука.*

